

ДЕМОГРАФІЯ, ЕКОНОМІКА ПРАЦІ, СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА І ПОЛІТИКА

Бровко Д.Д., Пасс І.Д.
студенти;

Волкова Н.В.
*кандидат наук з державного управління, доцент,
Університет митної справи та фінансів*

ВПЛИВ ТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ НА ВИПЛАТУ ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ

На сьогодні в Україні дуже важливою проблемою є рівень виплати заробітних плат. Особливо актуальним є питання боротьби з тіньовою заробітною платою. Її існування спричинено невідповідністю наявних стандартів оплати праці реальним вимогам людей та непомірним податковим навантаженням на фонд оплати праці.

Через це, вивчення причин виникнення та існування тіньової заробітної плати в Україні є передусім актуальним. Це надає можливість розробки заходів для їх усунення та слугує для вдосконалення механізму оподаткування фізичних осіб, який впливає на рівень соціальної напруги в суспільстві та рівень добробуту громадян.

Тіньова заробітна плата та тіньова зайнятість набули в Україні значних масштабів. За даними Державної фіскальної служби України в тіні знаходиться приблизно 35% заробітної плати (зарплата по країні це приблизно 450 млрд. грн., ще 150 млрд. виплачується в конвертах) [1].

А за оцінкою Міжнародної організації праці, рівень неналежного працевлаштування в Україні становить від 2 до 4,7 млн. осіб. Загалом в Україні 95% роботодавців не додержуються трудового законодавства, кожен четвертий – платить працівникам заробітну плату, нижчу за встановлений мінімум, а ще більший відсоток підприємств видає тіньову заробітну плату, чим ухиляються від оподаткування. За статистикою, 120 тис. директорів отримують мінімальну заробітну плату.

З рисунку 1 видно, що найбільш питому вагу у структурі тіньової економіки України посідає тіньова заробітна плата.

Головним з елементів «тіньової» економіки є – зарплата у «конвертах». Працівник, який отримує зарплату за кількома відомостями або без належного оформлення на роботі не має права на соціальний захист, скажімо у випадку втрати працездатності, та провіщає собі злидарську пенсію. Проте головна небезпека такого виду розрахунків, як і «тіньової» зайнятості, полягає не лише у тому, що бюджет неотримує кошти.

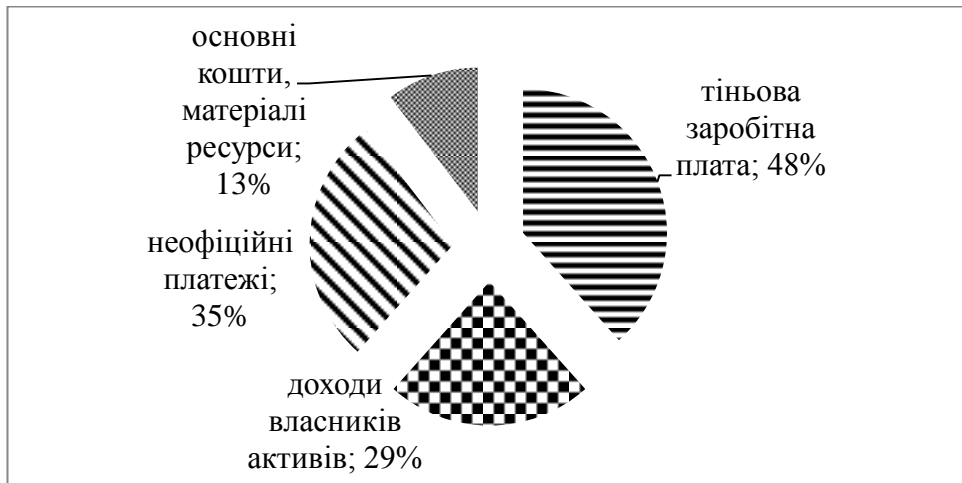

Рис. 1. Структура тіньової економіки в Україні, 2016 р., %

Джерело: [3]

Коли громадяни працюють нелегально, або отримують заробітну плату «у конвертах», вони роблять краще лише своїм керівникам. Роботодавці використовують кошти на власне збагачення замість того, щоб забезпечувати соціальне страхування громадян, виплачуючи кошти. Тим часом працівники залишаються ні з чим.

В кожній країні присутня тіньова економіка, усюди присутнє неформальне працевлаштування та зайнятість. Проте в Україні її рівень надзвичайно великий. За даними Міжнародної організації праці, близько 50% усіх працівників у нашій державі перебувають у тіні: офіційно не оформлені трудові договори або отримують заробітну плату «в конвертах». Цьому сприяють великі нарахування на фонд оплати праці [3].

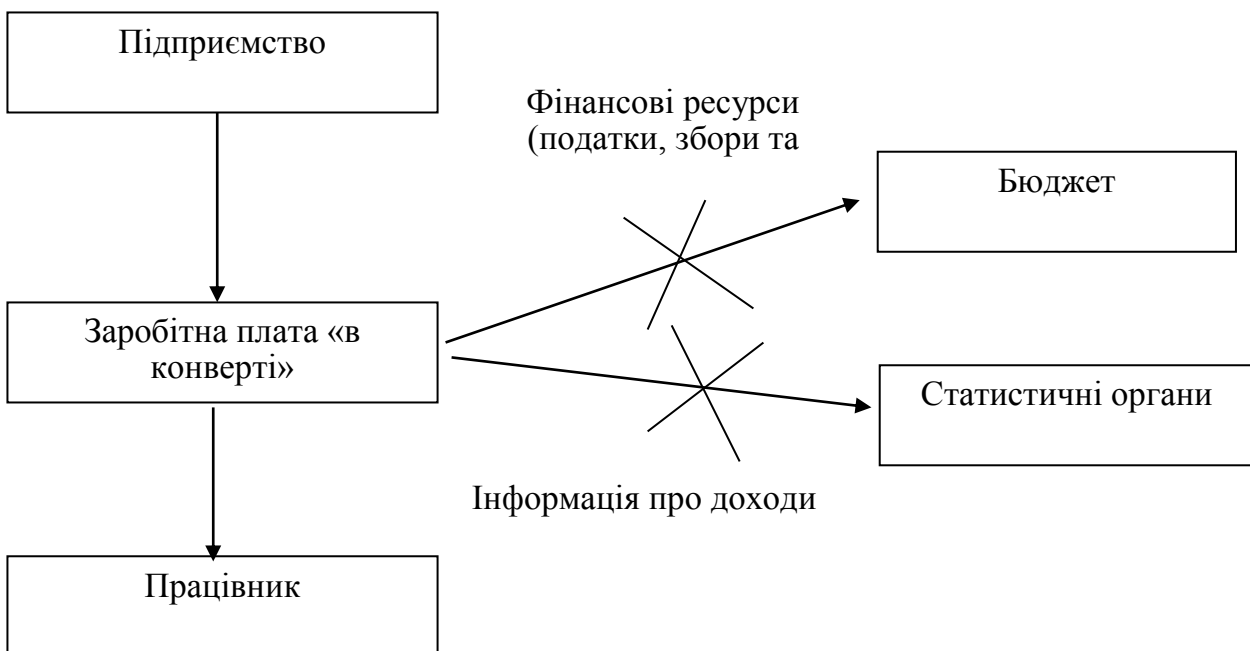

Рис. 2. Схема використання «чорної» заробітної плати

Джерело: [4]

Чорна заробітна плата – це заробітна плата, яка видається в повному обсязі у «конвертах» без будь-яких відрахувань до бюджету і відповідних цільових фондів (рис. 2).

Багато хто бачить зручності у такій формі оплати: не треба офіційно влаштуватися, заповнювати папери, платити податки. Але коли прийде час оформлювати пенсію, працівник буде незадоволений її розмірами. У цей час для держави він був непрацевдатним, бо жодного відрахування до Пенсійного фонду не надходило.

Враховуючи визначені Міністерством економіки України рівні тінізації заробітної плати за 2011-2016 рр., на підставі офіційних даних статистики України і обчислені втрати доходів місцевих бюджетів в Україні за рахунок ПДФО (таблиця 1).

Таблиця 1

Втрати ПДФО у зв'язку з існуванням тіньового сектору

№	Показник	Рік					
		2011	2012	2013	2014	2015	2016
Втрати ПДФО загалом по Україні, млн. грн.							
1	ВВП	720731	948056	913345	1082569	1302079	1408889
2	ПДФО	34782,1	45895,8	44485,3	51029,3	54065,1	61066,016
3	Обсяг ВВП у тіні	273877,8	379222,4	411005,3	476330,4	611977,1	619911,16
4	Частка ПДФО у ВВП ((2:3)×100%)	4,83%	4,84%	4,87%	4,71%	4,15%	4,33%
5	Втрати ПДФО у зв'язку з існуванням тіньового сектору ((3×4)/100%)	47999,3	18358,32	20018,39	22452,89	25410,6	26869,05

Джерело: [3]

Обсяги втрат від недоотримання податку на доходи фізичних осіб по Україні становлять 26869,05 млн. грн. [3].

Отже, забезпечити детінізацію заробітної плати можливо тільки за умови застосування комплексу заходів, які стосуються методики справляння та перерозподілу фіскального навантаження між податковим агентом та платником податку, забезпечення інтересу з питань повної і своєчасної сплати зобов'язань та чесному веденні обліку заробітної плати, стабільності

податкового законодавства, створення сприятливого фінансового клімату та дуже важливим є вдосконалення фінансового, а саме податкового контролю.

Список використаних джерел:

1. Носова Є. А. Тіньова заробітна плата в Україні: причини існування та шляхи подолання [Електронний ресурс] / Є. А. Носова // Соціально-трудові відносини: теорія та практика. – 2013. – № 2. – С. 110-115. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/stvttp_2013_2_17.pdf
2. Податковий кодекс України – Верховна Рада України Редакція від 20.09.2016, підстава 702-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Офіційний сайт Міністерства Фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>
4. Дворник І. В. Роль тіньової економіки у формуванні доходів сільського населення [Електронний ресурс] / І. В. Дворник // ВІСНИК Полтавської державної аграрної академії. – 2015. – № 1-2 – С. 182-187. – Режим доступу: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/visnyk/2015/01/44.pdf>

Григораш М.С., Нечай Д.В.

студентки,

Науковий керівник: Заволока Л.О.

старший викладач,

Університет митної справи та фінансів

СОЦІАЛЬНЕ СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ

У межах комплексу соціальної політики варто виокремити систему соціального захисту населення, який здійснюють держава і громадянське суспільство. Соціальний захист населення має дві форми: систему грошової допомоги або комплекс певних соціальних послуг. Джерела фінансування соціального захисту – надходження зі страхових фондів, бюджету та надходження від різноманітних недержавних організацій (благодійних, релігійних). Велику роль у забезпеченні добробуту населення держави відіграє соціальне страхування [1].

Соціальна політика – система правових, організаційних та інших заходів державних і недержавних установ та організацій, що враховують економічний потенціал країни і спрямовані на підтримання соціальної стабільності в суспільстві, створення умов для зростання добробуту працездатних осіб і забезпечення належного рівня життя тих, хто через непрацездатність чи інші життєві обставини не має достатніх засобів до існування [2, с. 18].

Соціальне страхування – найважливіший елемент державної соціальної політики у сфері управління ризиками відтворення населення і виконує функції соціального захисту, забезпечення фінансування соціальної допомоги,